

csán említett alkotások legtöbbször már láttuk: igen. Sőt többségük címe is valamilyen tevékenységre, munkára utalt. Alkotómunkára, annál is inkább, mivel egyrészt mindenféle munkát tekinthetünk úgy, mint alkotást, másrészt a gobelinszövés türelmet igénylő, manuális műveletei különösképp párhuzamba hozhatók Ferenczy Noémi csendes figyelemmel dolgozó alakjainak ilyen-olyan tevékenységével. A már idézettek kivül megemlíthetjük még ebben az összefüggésben az új periódus első alkotását – ÁSÓ EMBER (1922) – vagy a FAHORDÓK (1932), IRTÁS (1939), illetve GEREPLYÉZŐK (1941–42) címet viselő falikárpitokat.

Mivel a NŐ MADARAKKAL tétova, kereső, madarakat szemlélő nőt ábrázol, a NÖVÉREK ugyanezt a nőalakot többedmagával a madarak helyén, s az ezt követő korszak szinte minden alkotása olyan embereket, akik helyzetük, tevékenységük tekintetében rokonságot mutatnak a madarakkal, a két középső periódusbeli alkotást értelmezhetjük talán Ferenczy Noémi magára találásának kifejezéseként s a két kép középponti nőalakját mint alkotójuk domináns lélekrészének kivetített ábrázolását. Ahogyan a NŐ MADARAKKAL kereső alakja megtalálta világát a madarakéban, alkotója az alkotásban s abban a belső világban, amelyet a harmadik alkotói korszakban készült képek tükröznek: az ember szerény visszavonultságban, serény munkában él. A NŐ MADARAKKAL és a NÖVÉREK a megtalálás és az azonosulás kifejezéseiként egységes megvilágításba helyezik a teljes életművet.

Mondják, Ferenczy Noémi minden puritánsága ellenére csak a legelegánsabb szalonokból öltözködött, s egyszerű ruhadarabjai válogatott, nemes darabok voltak. Nem a madarakat juttatja-e eszünkbe ez is, mindig szép, ékes tollaikkal?

Halasi Zoltán

VIRÁGCSENDELET

Beállítás

Két szál virág. Kis öregasszony.
Melyik edénybe illenék?
Hogy majd olajba jól mutasson.
A karcsu ön? A bő cseh kristály?
Odaki köd, idebe füst száll.
Adjunk hozzá egy kis zenét.

Vivaldi „Tél”. Egy kancsó öble.
Akár a test, csak foglalat.
Mikor lappadhatott a göb le?
Barisnya hat volt. Húsztovaris.
A nyakamon. – Akkor hová is...? –
Jaj, hogy meglovagoltalak!

„Gyerünk! Ronts neki a szuszéknak!”
Te makrancoskodtál: „Hiszen
legyőztük már. Az a marék had,
hadd éljen.” – Asztal, lehet rajta
ennyi. – Aztán, magasba tartva:
„Be szép vagy – mondtad –, bibicem!”

Vagy Sóstón: apa, lánya szedrész.
Rajtam – a fehér túllruhám...
– Látsszon a vitrinből is egy rész? –
...„Ennek fekete még a torka
is! Micsoda ronda boszorka!”
Hogy tudtál haragudni rám!

Maszatot én, idő a hímport,
Csak belül marad fekete
minden. Ruhának bála-import,
ez jut. Téged, hasadt fa mézgát,
őrízlek. Lelkem leglege
– szomorú kutyapofa – néz rád...

*

Hogy egy vén nő ennél különb: ki
hiszi? Az ember éli a-
mi hátravan. Ahogy a többi.
Legfeljebb emlékeihez hű.
Azokban ő a szűzi kelyhű
íríz, a lángszin asztromélia,

bár éveinek töve nincs már.
Jár-kel, szellem, a zsebogón,
csillogó kacatokat vizsgál...
Még mindig jobb, mint ha letörnék,
ha úgy tengődnek, mint a környék
nyomorultjai, boron és bagón,

kenyértelen... Amit kihordok
(egy barlangszerű műterem
mélyén vonító fals akkordok:
túl harsány színek összeállni
igyekvő, talmi áriái),
nem könnyű, de elviselem.

Valaha transzparenst is kellett.
Kikapós férj, nyug gyerek mellett
úriasszony létemre én
pepecselhettem kint az utcán
„jótevőnk” méteres bajúszán
vagy helytartója tökféjén.

Nem festek azóta se portrét.
Ami elromlik, az örök-
re el. A volt férjem is ott vét
ellenem, ahol, amiben tud.
A lányom kifogott valami bantut.
Tegnap is Afrikából rámcSORÖG...

Tudnám, mért elégtétel az, ha
az őserdőbe menekül
valaki? Persze, letagadja,
hogy az erkölcsi szigorom volt
az oka. Pedig hogy korongolt,
istenem, milyen remekül!

Gondoltam én, hogy rám is ez vár:
a bedolgozói szerep?
A „Drága művész nő, mi lesz már?
Várjuk a tópartot a kármin
éggel. (Ezredszer.) De jöhet akármi.
Jöhet a múltkori öleb...”?

Elege lett. Kérdem: „Belólem?
Mi voltam neked – mostohád?”
„Te? Nekem? A soha elő nem
vett ezüstszer víz, diszdobozban.”
Csak úgy süttött az a gonosz hang
felém a telefonon át.

Hanem mikor a leggorombább
velem, mikor már a Napot
égetné ki bennem, szorongás
helyett mit érzek? vakreményt! ezt:
hogy mint a száraz aljnövényzet
akkor nyáron, belobbanok...

Mert ahogy neked volt szokásod
kerülni egyet az uton,
én is kerülő utat árok
itt bent, minduntalan letéve
a gyászt, amit ötvenöt éve
cipelnem kell. Honnan tudom,

hogy jönni fogsz? Felcsap a rézsű
gyöpén a csöpp, izgága láng;
az öröm, mely a hangos szívverésű
halottnak bennem randevút ad,
fordul a dombbal, már a gémeskútnak
tart, ott a bihari tanyánk,

megperzselődnek a falak matt-
sárga beázásfoltjai...
Apa, ilyenkor úgy fogadlak,
mint metsző fényt, s ahogy belémszánt
(üvegnek fájhat így a gyémánt),
próbállak másba oltani,

de nem vagy feltámasztható. Sem
az izzásig tüzes színek,
sem a bebandzsuló, kifolyt szem
nem tarthat itt. Csak ejt megint át
a semmibe. Vagy higgyek inkább
Vivaldi hegedűinek?

Vörös István

„JÓSLATOK ÉS”

Disznóparaj kiszakadt gyökere:
tenyérről lelógó élvonal.
Beleér a tányérba, rátekeredik
a villamoson a fogódkodóra.

Több gond van vele, mint
egy pödrött bajusszal. A
kesztyűt kiszakítja, elterül
a papíron, mindig odébb kell